

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/26/2017
Identifikačné číslo spisu:	5114228491
Dátum vydania rozhodnutia:	28.03.2018
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:5114228491.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Dušana Čima a sudcov JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Ľubora Šeba v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, zastúpenej splnomocnenkyňou TOMÁŠ KUŠNÍR, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, v mene ktorej vykonáva advokáciu ako konateľ advokát Mgr. Tomáš Kušnir, proti žalovanému O. C., trvale bytom Z. Ž., I. XXX, o 9.273,52 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 17C/349/2014, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 13. septembra 2016 sp. zn. 11Co/235/2016 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanému náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo 4. apríla 2016 č. k. 17C/349/2014-116 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa na žalovanom domáhala zaplatenia 9.273,52 € s úrokmi z omeškania z jednotlivých čiastkových súm a v sadzbách podľa rozpisu v žalobnom návrhu (okrem náhrady trov konania); žalovanému potom nepriznal náhradu trov konania. Mal za to, že žalobkyňa, ktorá svoje postavenie nositeľky uplatňovaného práva opierala o zmluvu o postúpení pohľadávok zo 4. novembra 2009, uzavretej Slovenskou sporiteľňou, a.s., sídliacou v Bratislave, Tomášikova 48 (ďalej tiež len „úverová veriteľka“) ako postupkyňou a žalobkyňou ako postupníčkou, nepreukázala svoju vecnú (tzv. aktívnu) legitimáciu, nakoľko z ničoho nešlo vyvodiť splnenie podmienok postúpenia podľa § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „bankový zákon“), predstavovaných písomnou výzvou banky klientovi a nepretržitým viac než 90 kalendárnych dní trvajúcim omeškaním klienta so splnením čo i len časti jeho peňažného záväzku. Za stavu nevyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru a pri neukončení zmluvného vzťahu medzi úverovou veriteľkou a žalovaným ani výpoveďou zmluvy o úvere či odstúpením od nej tak nešlo v čase uzavretia zmluvy o postúpení pohľadávky usudzovať na splnosť celého úveru s úrokmi a zmluva o postúpení pohľadávok, týkajúca sa celého úveru, bola pre rozpor s ustanovením § 92 ods. 8 bankového zákona podľa § 39 O. z. (Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v

znení neskorších zmien a doplnení) neplatná a to pre nepreukázanie vyššie spomenutých podmienok postúpenia platilo aj na čiastkové pohľadávky (splátky úveru) splatné pred uzavretím zmluvy o postúpení pohľadávok; dôvodil tiež prvoinštančný súd.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej tiež len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež „nižšie súdy“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 13. septembra 2016 sp. zn. 11Co/235/2016 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Nad rámec konštatovania správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia a stotožnenia sa s nimi podľa § 387 ods. 2 C. s. p. (Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z., dnes už i v znení zákona č. 87/2017 Z. z.) a poskytnutia výkladu problematiky vecnej legitimácie a jej významu pre prípadný úspech v spore predovšetkým konštatoval správnosť záveru prvoinštančného súdu o nepreukázaní aktívnej legitimácie žalobkyne, i on vychádzajúc pri výklade ustanovenia § 92 ods. 8 bankového zákona z toho, že splnenie v ňom uvedených podmienok je nevyhnutným pre spôsobilosť pohľadávky na postúpenie a takto aj na platnosť zmluvy o postúpení. V prejednávanej veci navyše výsledky dokazovania priniesli aj praktický dôkaz nevyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru úverovou veriteľkou (keďže tak urobila listom z 29. novembra 2013 až sama žalobkyňa, ktorá na to ale podľa odvolacieho súdu oprávnenou nebola a jej úkon nevyvolal žiadne následky).

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej tiež „dovolateľka“), domáhajúca sa ním zrušenia rozsudkov oboch nižších súdov s vrátením veci na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. Prípustnosť dovolania, vytykajúceho obom nižším súdom (primárne krajskému súdu) nesprávnosť právneho posúdenia veci, odôvodnila závislosťou potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.). Takouto otázkou je, či ustanovenie § 92 ods. 8 bankového zákona upravuje podmienky, ktorých splnenie je potrebné pre prelomenie bankového tajomstva v prípade postúpenia pohľadávky banky na inú osobu (ktorý výklad zastáva dovolateľka), alebo podmienky, ktorých splnenie je potrebné pre platné postúpenie pohľadávky banky na inú osobu (dovolateľkou neprijímaný výklad podaný oboma nižšími súdmi), s čím súvisí aj ďalšia právna otázka, či si banka so svojim klientom môžu dojednať vzájomné práva a povinnosti odchyľne od ustanovenia, o ktorom je reč. Namietala, že v konaní bolo predložené relevantné oznámenie postupkyne (úverovej veriteľky) žalovanému o postúpení pohľadávky a toto bez ďalšieho zakladá jej aktívnu legitimáciu (ako postupníčky), ako to inak vyplýva aj z viacerých rozhodnutí tuzemských odvolacích súdov vrátane súdu konajúceho v tejto veci (poukaz na uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo 4. mája 2016 sp. zn. 1Co/387/2015, uznesenia Krajského súdu v Žiline z 30. novembra 2015 sp. zn. 8Co/564/2014, z 30. júna 2016 sp. zn. 5Co/228/2016 a z 9. augusta 2016 sp. zn. 5Co/ 248/2016 a uznesenie Krajského súdu v Nitre z 27. júna 2014 sp. zn. 9Co/133/2013). Rovnako nie sú podľa nej správnymi závery odvolacieho súdu o spôsobilosti na postúpenie len už splatných pohľadávok, resp. ich častí (keďže takéto obmedzenie z ustanovenia § 92 ods. 8 bankového zákona nevyplýva) a o nedostatku jej (žalobkyninho) oprávnenia na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru (tu preto, že postúpením pohľadávky na ňu prešli všetky oprávnenia úverovej veriteľky, vrátane oprávnení z bodu 7.6.1 Všeobecných obchodných podmienok úverovej veriteľky, ako to uzavrel napr. Krajský súd v Bratislave 29. mája 2015 v jeho veci sp. zn. 8Co/163/2015). Napokon i v právnej teórii bol formulovaný názor, podľa ktorého porušenie § 92 ods. 8 bankového zákona nemá za následok súkromnoprávnu sankciu v podobe neplatnosti postúpenia, ale len administratívnu zodpovednosť banky postihnutelnú podľa bankového zákona Národnou bankou Slovenska a v prejednávanej veci bol navyše žalovaný v omeškaní po dobu 1203 dní, čo jeho písomné vyzývanie pred postúpením pohľadávky činilo nepotrebným, argumentovalo sa napokon dovolaním.

4. Žalovaný dovolací návrh nepodal.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd, na ktorého funkčnej príslušnosti na prejednanie dovolania a rozhodnutie o ňom nič nezmenila ani rekodifikácia civilného procesného práva (v tejto súv. por. § 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 ods. 1 C. s. p.) aj naň oprávneným subjektom, teda žalobkyňou, v neprospech ktorej boli vydané rozsudky oboch nižších súdov (§ 424 C. s. p.), zastúpenou v súlade s ust. § 429 ods.

1 C. s. p., dospel k záveru, že dovolanie je síce prípustné (§ 421 ods. 1 písm. b/ a § 422 a contrario C. s. p.), nemožno ho ale považovať za opodstatnené.

6. Dovolateľke totiž treba dať za pravdu v tom, že právna otázka výkladu ustanovenia § 92 ods. 8 bankového zákona a významu doň zanesených podmienok (obmedzení) v doterajšej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu riešená nebola (čo platí rovnako u súvisiacej právnej otázky, či tu je možnosť dojednaní sa banky a klienta odchylne od takejto úpravy) a zároveň tu ide o právnu otázku (právne otázky), od ktorej (-ých) vyriešenia záviseli rozhodnutia oboch nižších súdov v prejednávanej veci. Záver o neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok úverovej veriteľky (vrátane pohľadávky voči žalovanému) žalobkyni pre nedodržanie úpravy tvoriacej súčasť § 92 ods. 8 bankového zákona bol celkom nepochybne rozhodujúcim pre ďalší záver súdu prvej inštancie akceptovaný a tiež viac teoreticky rozobratý odvolacím súdom, ktorým bol záver o nepreukázaní existencie právneho vzťahu strán sporu (tu konkrétne pre nepreukázanie vecnej - tzv. aktívnej - legitimácie žalobkyne, čiže jej statusu nositeľky hmotného práva uplatňovaného žalobou), pričom práve tento ďalší záver bol tým, na čom založil najskôr prvoinštančný súd svoj rozsudok zamietajúci žalobu a následne i odvolací súd svoj rozsudok, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

7. Napriek splneniu podmienok vecného zaoberania sa dovolaním však takémuto podaniu nešlo priznať vecný úspech, pretože najvyšší súd nižšími súdmi podaný výklad predostreť a pre rozhodnutie nesporne kľúčovej úpravy považuje za správny - čo logicky znamená, že na presný opak treba usudzovať navzdory pomerne rozsiahlej argumentácii u výkladu preferovaného dovolateľkou.

8. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon a podľa odseku 3 rovnakého článku každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

9. Podľa § 92 ods. 8 bankového zákona ak je napriek písomnej výzve banky alebo pobočky zahraničnej banky jej klient nepretržite dlhšie ako 90 kalendárnych dní v omeškaní so splnením čo len časti svojho peňažného záväzku voči banke alebo pobočke zahraničnej banky, môže banka alebo pobočka zahraničnej banky svoju pohľadávku zodpovedajúcu tomuto peňažnému záväzku postúpiť písomnou zmluvou inej osobe, a to aj osobe, ktorá nie je bankou (ďalej len „postupník“), aj bez súhlasu klienta. Toto právo banka alebo pobočka zahraničnej banky nemôže uplatniť, ak klient ešte pred postúpením pohľadávky uhradil banke alebo pobočke zahraničnej banky omeškaný peňažný záväzok v celom rozsahu vrátane jeho príslušenstva; to neplatí, ak súčet všetkých omeškaní klienta so splnením čo len časti toho istého peňažného záväzku voči banke alebo pobočke zahraničnej banky presiahol jeden rok. Pri postúpení pohľadávky je banka alebo pobočka zahraničnej banky povinná odovzdať postupníkovi aj dokumentáciu o záväzkovom vzťahu, na ktorého základe vznikla postúpená pohľadávka; banka alebo pobočka zahraničnej banky môže postupníkovi poskytnúť informáciu o jednotlivých iných záväzkových vzťahoch medzi bankou alebo pobočkou zahraničnej banky a klientom len za podmienok a v rozsahu ustanovených týmto zákonom.

10. Podľa § 39 O. z. neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu, alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

11. Podstatou prvého z práve odcitovaných ustanovení je zadefinovanie na úrovni základného zákona štátu medzí, v ktorých sú oprávnené (na druhej strane však tiež povinné) sa pohybovať (konať) subjekty verejného a súkromného práva. Zjednodušene tu ide o vyjadrenie zásady, že kým subjekty verejného práva môžu konať len to, čo im ústava a zákony dovoľujú (umožňujú), subjekty práva súkromného môžu naopak konať všetko s výnimkou toho, čo je zákonom zakázané a druhou stránkou takejto slobody konania v súkromnoprávných vzťahoch je nemožnosť donucovania konajúcich k tomu, čo zákon neukladá.

12. Druhé z citovaných ustanovení je práve oným ustanovením, o ktorého interpretáciu vedie

dovolatel'ka s nižšími súdmi spor, pričom jedným z argumentov použitých na podporu výkladu uprednostňovaného žalobkyňou je argument systematickým začlenením ustanovenia § 92 bankového zákona do trinástej časti zákona, tvorenej jeho ustanoveniami §§ 89 - 93b a nadpisanej marginálnou rubrikou „Bankové tajomstvo“. Pre správne pochopenie významu a povahy takejto úpravy podľa názoru dovolacieho súdu nepostačuje vychádzať z jej zaradenia do konkrétnej časti zákona či dokonca do určitého zákona (keďže ten môže obsahovať a v prípade tu spomínaného bankového zákona mimo akúkoľvek pochybnosť i reálne obsahuje prvky verejnoprávnej aj súkromnoprávnej regulácie), ale nevyhnutným je práve posúdenie, či posudzovaná úprava reguluje správanie subjektov verejného práva alebo naopak dopadá na súkromnoprávne konanie.

13. Napokon tretie zo zhora citovaných ustanovení (i ono popri spornom § 92 ods. 8 bankového zákona použité už nižšími súdmi) je tým, cez prizmu ktorého je nutné posudzovať súladnosť súkromnoprávnych dojednaní s právom, pričom v súvislostiach prejednávanej veci význam má len prvá z celkom troch skutkových podstát neplatnosti právnych úkonov definovaných týmto ustanovením (že právny úkon svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu), to že neplatnosť zakladá rozpor obsahu úkonu alebo jeho účelu s akýmkoľvek právnym predpisom so silou zákona (nielen s Občianskym zákonníkom, ktorého je ustanovenie o neplatnosti súčasťou) a do tretice i to, že ustanovenie § 39 O. z. je súčasťou rovnakého právneho predpisu ako zmluva zakladajúca nároky uplatňované dovolateľkou, nižšími súdmi ale považovaná za neplatnú (keď aj úpravu postúpenia pohľadávok obsahuje O. z. a to vo svojich ustanoveniach §§ 524 - 530).

14. Rozborom ustanovenia § 92 ods. 8 bankového zákona, ktoré od schválenia pôvodného znenia zákona do času uzavretia zmluvy úverovej veriteľky a žalobkyne o postúpení pohľadávok nedoznalo žiadnej zmeny (odhliadnuc od prečíslovania k 1. januáru 2009 pôvodného odseku 7 na odsek 8, v tejto súv. por. čl. III bod 46 a čl. XI zákona č. 552/2008 Z. z.) treba dospieť k tomu, že celkom jednoznačne definuje podmienky, za akých možno, resp. nemožno postúpiť pohľadávku patriacu banke (ktorou sa v nasledovnom rozumie rovnako ako v zákone i pobočka zahraničnej banky) buď inej banke alebo aj subjektu, ktorý nie je bankou. Prvá veta ustanovenia definuje dve takéto podmienky (nad rámec písomnej formy zmluvy o postúpení a nepotrebnosti súhlasu klienta s takýmto krokom, ktoré predpokladá už § 524 ods. 1 O. z.), z ktorých prvou je písomná výzva banky uvažujúcej o postúpení riadne nesplácanej úverovej pohľadávky klientovi, aby pohľadávku splnil a druhou nepretržité viac než 90 dní trvajúce omeškanie klienta so splnením čo i len časti jeho peňažného záväzku zodpovedajúceho pohľadávke banky. Druhá veta potom obsahuje úpravu situácie, v ktorej (napriek splneniu podmienok postúpenia) banka uplatniť právo pohľadávku postúpiť nebude môcť a to vtedy, ak klient ešte pred postúpením (tu rozumej v čase medzi splnením oboch podmienok podľa prvej vety § 92 ods. 8 bankového zákona a samotným pristúpením k uzavretiu postupovacej zmluvy) svoj omeškaný peňažný záväzok v celom rozsahu vrátane jeho príslušenstva splní; okrem nej ale tiež prípad, v ktorom práve zmienené obmedzenie banky existovať nebude - vtedy, ak súčet všetkých omeškaní klienta so splnením čo i len časti toho istého peňažného záväzku zákonom trval kvalifikovaný čas presahujúci jeden rok. Ostatná (tretia) veta ustanovenia je potom z pohľadu správnosti uchopenia problému nižšími súdmi bez významu, nakoľko táto vymedzuje len povinnosť odovzdania postupníkom postupcovi aj dokumentácie preukazujúcej tzv. život právneho vzťahu (resp. pohľadávky) a úpravu týkajúcu sa samotného bankového tajomstva a jeho prelomenia (dovolatel'kou vzťahovaného na ustanovenie ako celok).

15. Z takejto úpravy vyplýva zjavná neudržateľnosť argumentácie dovolateľky tým, že v prípade súčtu všetkých omeškaní úverového dlžníka trvajúceho viac než rok sa nemusí trvať ani na výzve banky klientovi pred postúpením pohľadávky, keď časť úpravy o tom, že skôr uvedené neplatí, sa vzťahuje výlučne na zachovanie práva banky uplatniť právo na postúpenie pohľadávky napriek neskoršiemu plneniu klienta a nie aj na ustúpenie od podmienok, za ktorých k postúpeniu možno pristúpiť (hoci tu môže byť predmetom diskusie tá otázka akcentovaná dovolaním, podľa ktorej v takomto prípade nie je zrejmé, čo by v čase po oneskorenom splnení klientom jeho záväzku vrátane príslušenstva malo byť ešte predmetom postúpenia pohľadávky). To obdobne platí aj o nosnej časti samou dovolateľkou ponúknutej odpovede na otázku predostieranú dovolaním, teda že § 92 ods. 8 bankového zákona ako celok treba chápať len ako úpravu podmienok, za ktorých môže dôjsť k prelomeniu bankového tajomstva, pretože

takáto interpretácia opomína, že splnením podmienok podľa prvej vety ustanovenia zákonodarca podmienil nielen postúpenie pohľadávok mimo tzv. bankový sektor, ale tiež také postúpenie, pri ktorom pohľadávku patriacu pôvodne jednej banke prevezme iná osoba s rovnakým statusom.

16. Tým, čo je ale z pohľadu správnosti úvah nižších súdov v prejednávanej veci podľa názoru dovolacieho súdu tým najdôležitejším, je to, že zadefinovanie v rámci bankového zákona podmienok, za ktorých môže banka pristúpiť k postúpeniu pohľadávky, je z povahy veci úpravou, ktorej zmyslom (účelom) je to, že bez splnenia takýchto podmienok k postúpeniu prísť nemôže (nesmie). Z pohľadu tolerovateľnosti správania sa subjektov nepochybne súkromnoprávneho vzťahu zmluvy o postúpení pohľadávky je preto rozhodujúce, že u jedného z týchto subjektov a to u postupcu treba usudzovať na existenciu zákonnej povinnosti správať sa určitým spôsobom - neplatí tu, že ho nemožno nútiť konať, čo zákon neukladá, ale je tu presný opak v podobe záujmu zákonodarcu na tom, aby sa konalo určitým zákonom predpokladaným spôsobom. Druhou stranou rovnakej obraznej mince je potom, že na nesprávanie sa zákonom výslovne ustanoveným spôsobom, teda odmietnutie učiniť zadosť pomerne jednoznačnej právnej úprave, je potrebné nazerať ako na zakázané a teda i odporujúce zákonu.

17. Ak zákonným dôsledkom rozporu právneho úkonu (nerozhodno či obsahu úkonu alebo len jeho účelu) so zákonom je v sfére súkromného práva jeho neplatnosť, podľa názoru dovolacieho súdu neexistuje prakticky žiadny priestor pre inú interpretáciu úpravy rozhodnej aj pre výsledok konania v prejednávanej veci než tú, že podmienky podľa § 92 ods. 8 vety prvej zákona o bankách, za splnenia ktorých môže banka postúpiť svoju pohľadávku inému subjektu, sú z povahy veci podmienkami, bez splnenia ktorých k postúpeniu prísť nesmie (je zakázané). Nerešpektovanie takejto úpravy má potom za následok neplatnosť zmluvy o postúpení pohľadávky pre rozpor so zákonom (§ 39 O. z.).

18. Pri nutnosti vyslovenia práve uvedeného boli ďalšie otázky nastroľované dovolaním právne nevýznamnými či nanajvýš akademickými, ak neplatnosť zmluvy o postúpení pohľadávok bez ochoty alebo schopnosti žalobkyne preukázať splnenie podmienky postúpenia reprezentovanej písomnou výzvou banky pred postúpením spôsobila nedostatok prechodu žalobou uplatneného práva na žalobkyňu a teda i nedostatok jej aktívnej legitimácie konštatovaný už nižšími súdmi. Osobe s takýmto deficitom samozrejme nemohlo prislúchať ani oprávnenie na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru a vzhľadom na už priblížené nazeranie na vec by do úvahy neprichádzalo ani odchýlenie sa účastníkov úverového vzťahu od úpravy celkom jednoznačnou pre jeden z nich.

19. Dovolací súd preto prípustné, avšak nedôvodné dovolanie po prejednaní veci bez pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) podľa § 448 C. s. p. zamietol.

20. O trovách dovolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 453 ods. 1 rovnakého zákona spôsobom uvedeným v druhej vete výroku tohto rozsudku. Výsledkom dovolacieho konania bol totiž neúspech dovolania žalobkyne a teda plný procesný úspech žalovaného ako jej súpera v spore, tomu však v dovolacom konaní preukázateľne žiadne trovy nevznikli.

21. Tento rozsudok prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.